

FORMÁLNÍ NÁLEŽITOSTI AKADEMICKÝCH PÍSEMNÝCH PRACÍ

ÚVOD

Smyslem akademických písemných prací je prokázat, že student/-ka dokáže samostatně řešit přiměřeně obtížný odborný problém. Řešení přitom vychází z nabytých vědomostí i z osvojených dovedností, ze studia příslušné literatury a z konzultací s vedoucím práce či jinými odborníky.

Po obsahové stránce by každá akademická práce měla splňovat tato obecná kritéria:

- Smysluplné pojednání tématu, zformulování a vymezení problému
- Srozumitelné vyjadřování a používání adekvátní a jednotné odborné terminologie
- Zachycení podstatných souvislostí zpracovaného tématu, přehledná a soustavná argumentace
- Vedení kritického rozhovoru s autory, kteří se podobným tématem zabývali
- Uvádění citované i prostudované literatury

Tento materiál částečně vychází z manuálů jiných teologických fakult,¹ které jsou upraveny a rozšířeny pro potřeby Adventistického teologického institutu (ATI). Jeho záměrem je přiblížit standardy užívané na ATI zvyklostem na ostatních teologických školách. Zároveň tento materiál rozvádí a upřesňuje požadavky, které zmiňuje „*Studijní a zkušební řád*“ (směrnice č. 6) a „*Pravidla pro obhajobu bakalářských prací*“ (směrnice č. 23)

¹ *Pravidla formální úpravy akademických písemných prací*, Praha : KTF UK, 2012; *Manuál k formálním náležitostem akademických prací*, Praha : ETF UK, 2016.

1. DRUHY AKADEMICKÝCH PÍSEMNÝCH PRACÍ

V rámci studia na ATI jsou od studentů požadovány tři různé typy písemných prací: (1) odborné práce kratšího rozsahu, (2) odborné práce středního rozsahu, a (3) bakalářská práce. Jejich rozsah je vždy stanoven v normostranách (1 NS = 1800 znaků, včetně mezer), a mohou být sepsány v jazyce českém, slovenském, a ve výjimečných odůvodněných případech (po schválení ředitelem školy) i v některém ze světových jazyků.

1.1. Odborná práce kratšího rozsahu (semestrální)

Její rozsah je 1–3 normostrany textu, dle požadavků učitele. (1 NS = 1800 znaků, včetně mezer)

Tyto práce a jejich témata jsou zadávány jednotlivými učiteli, nejčastěji jako požadavek pro udělení zápočtu z konkrétního předmětu, případně jako doplňující aktivita v případě absence studenta, která převyšuje 40 % v rámci jednoho semestru.

Cílem takové práce kratšího rozsahu je ve vymezeném tematickém okruhu prohloubit znalosti studenta a lépe ho seznámit se širším kontextem probírané látky.

Odborná práce kratšího rozsahu *nemusí* mít samostatnou úvodní stranu (jako je tomu u jiných prací), ale *musí* splňovat ostatní formální náležitosti prací (okraje, velikost písma, řádkování, poznámkový aparát, bibliografické citace).

1.2. Odborná práce středního rozsahu (oborová)

Její rozsah je 5–8 normostran textu.

Tyto *oborové* práce jsou vyžadované pro úspěšné složení zkoušky z daného oboru. Mají odrážet zájem studenta o danou část oboru a ověřit hlubší pochopení určité specifické problematiky určené učitelem (případně po dohodě i studentem). Cílem oborové práce je hlubší ponor do určité specifické problematiky, stejně jako prokázání schopnosti řešit samostatně zadaný úkol a pracovat s odbornou literaturou.

Odborná práce středního rozsahu *musí* splňovat všechny formální náležitosti prací, včetně *abstraktu* (krátké shrnutí práce v rozsahu 5-10 vět), který je uveden na počátku práce před obsahem.

1.3. Bakalářská práce

Její rozsah je 35–45 normostran textu (bez anotací a příloh).

Cílem bakalářské práce je prokázat schopnost studenta samostatně pracovat s odbornou literaturou, primárními i sekundárními prameny, schopnost analyzovat, kriticky reflektovat názory odborníků, zpracovat zadané téma a dojít k vlastním závěrům. Nejde přitom jen o souhrn poznatků (literární kompilaci či sběr dat), ale schopnost shromážděné informace také třídit, navzájem porovnávat, hodnotit a adekvátně interpretovat i zobecnit.

Harmonogram postupu sepsání a obhájení bakalářské práce upravuje směrnice č. 23: „*Pravidla pro sepsání a obhajobu bakalářských prací*“.

2. ÚVODNÍ NÁLEŽITOSTI OBOROVÝCH A BAKALÁŘSKÝCH PRACÍ

Následující uvedené náležitosti se v *plném rozsahu* týkají bakalářských prací. U oborových prací středního rozsahu je třeba aplikovat jen některé body, jak bude dále upřesněno.

2.1. Obálka

Obálkou se míní první strana desek *bakalářské práce*, do nichž je práce svázána. Ta obsahuje pod sebou tyto údaje:

- jméno školy (ADVENTISTICKÝ TEOLOGICKÝ INSTITUT),
- typ práce (BAKALÁŘSKÁ PRÁCE),
- jméno a příjmení autora,
- rok odevzdání.

2.2. Titulní strana

Titulní strana prací je vždy napravo a obsahuje pod sebou tyto údaje:

- jméno školy (ADVENTISTICKÝ TEOLOGICKÝ INSTITUT),
- typ práce (OBOROVÁ, BAKALÁŘSKÁ PRÁCE),
- jméno a příjmení autora,
- název práce (včetně podtitulu),
- název předmětu či oboru,
- jméno vedoucího práce nebo učitele,
- místo a rok odevzdání.

2.3. Čestné prohlášení

Na další straně *bakalářské práce* se samostatně uvádí toto čestné prohlášení o původnosti práce v tomto znění:

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedené prameny a literaturu. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V <místo> dne <datum>, jméno a vlastnoruční podpis

Vlastnoruční podpis musí být na obou kopiích, které se odevzdávají.

2.4. Anotace (Abstrakt)

Na další straně práce musí být uvedena její anotace: stručné shrnutí obsahu práce, v rozsahu 5–10 vět. K anotaci se přidává také soupis klíčových slov.

U bakalářské práce je třeba název a anotaci s klíčovými slovy uvést také v anglickém překladu („Abstract“), a to za českou verzí.

2.5. Poděkování

Na následující straně *bakalářské práce* lze (volitelně) napsat poděkování, např. vedoucímu práce, konzultantům a všem, kdo nějak napomohli napsání práce.

2.6. Obsah

Obsah je umístěn na začátku práce, po titulním listu, prohlášení, anotaci a případném poděkování. Je přehledně strukturován v souladu s členěním vlastního textu (doporučuje se použít maximálně 3 úrovní dělení kapitol). Standardní je používání desetinného dělení. V obsahu je třeba uvést i seznam příloh, pokud práce nějaké má. Stránky obsahu se nepočítají do rozsahu práce.

3. ZPRACOVÁNÍ HLAVNÍHO TEXTU PRÁCE

3.1. Úvod

Úvod každé práce obsahuje stručné představení problematiky, které se chce autor věnovat, podrobné vymezení cíle práce, význam zvoleného tématu, případně důvod volby. V úvodu je třeba také popsat zvolenou metodu, pracovní postup, který je následně respektován.

3.2. Hlavní studijně-autorská část

Každá odborná práce nutně obsahuje *dva důležité aspekty: studijní a autorský*. Studijní prvek se týká schopnosti zvolené téma objektivně představit, popsat a kriticky zhodnotit ve světle prozkoumané literatury. Autorský rozměr pak dává studentovi prostor i pro vlastní úvahu a možné návrhy řešení zkoumané otázky. Uvedené dva prvky se nemusejí vždy nutně projevit ve formálním členění práce, ale měly by být patrné z jejího celkového pojetí.

Pro každou písemnou práci je důležité především *přehledné členění*. K tomu slouží rozdělení na kapitoly a jejich části odlišené samostatnými nadpisy. Příliš podrobné členění bývá přehlednosti spíše na škodu, takže se doporučuje vystačit s členěním nejvíce ve třech graficky odlišených úrovních: (1) kapitoly začínající na nové straně, (2) podkapitoly, a (3) menší celky. Hierarchie kapitol a jejich součástí může být zvýrazněna číslováním za použití desetinného značení.

3.3. Závěr

V závěru jsou shrnuty dosažené poznatky, je to zobecnění výsledků jednotlivých kapitol a vyvozených závěrů. Dále závěr porovnává řešení práce s cílem formulovaným v úvodu, rekapituluje stručně obsah celé práce a může uvést nově vzniklé otázky a navrhnout postupy či směry dalšího bádání. Citace jiných autorů se v něm neuvádějí, je to čistě autorský text.

4. POZNÁMKY, CITACE A BIBLIOGRAFICKÉ ODKAZY

4.1. Poznámkový aparát

Průběžně číslované poznámky (umísťujeme pod čarou na příslušné stránce) obsahují dílčí sdělení, detailnější vysvětlení pojmů, kontext citovaného místa, vlastní reflexi autora písemné práce, citáty a hlavně bibliografické údaje k citovaným dílům. Jejich smyslem je „odlehčit“ hlavní text, kde není vždy nutné, s ohledem na snazší četbu, uvádět všechny detaily

4.2. Citace

Přímé citace ze studované literatury uvádíme vždy v uvozovkách, obvykle nezkráceně (případné zkrácení musí být zřetelně vyznačeno) a přesně. Citace z jinojazyčné literatury uvádíme obvykle v překladu do jazyka práce (jde-li o oficiálně publikovaný překlad, je třeba uvést také zdroj přeloženého znění), v odůvodněných případech ponecháváme v originálním znění.

4.3. Biblické citace a odkazy

Při citování biblických textů se pouze při prvním výskytu uvede v poznámce pod čarou bibliografický odkaz překladu, z něž bude v práci citováno (např. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona, Český ekumenický překlad*. Praha: Česká biblická společnost, 1993.). U všech dalších biblických citátů a odkazů se uvádí pouze konkrétní reference (v závorce uvedené v hlavním textu), ne poznámky pod čarou s bibliografickými údaji.

Psaní odkazů na biblické texty se řídí těmito základními pravidly:

- *Názvy biblických knih* v referencích se uvádějí ve zkratce, důsledně jednotně, obvykle podle systému ČEP (seznam těchto zkratek se v práci neuvádí). Zkratky názvu se od ostatních údajů oddělují mezerou.
- *Číselné údaje* se píší arabskými číslicemi; za zkratkou názvu biblické knihy se uvádí číslo kapitoly a číslo verše, které následuje po čárce, bez mezery (ne po dvojtečce, jako je to typické pro anglofonní literaturu). Např. L 20,5; Mt 12,3.
- U knih, které *nejsou členěny na kapitoly*, se uvádí pouze číslo verše. Např. 3 J 5.

- *Části veršů* se odkazují malými písmeny latinské abecedy za číslem verše. Např. L 20,5b; Mt 12,3a.
- *Citace veršů téže kapitoly jdoucích souvisle za sebou* se vyznačuje čísly počátečního a koncového verše spojenými pomlčkou (–), např. L 20,5–8.
- *Citace veršů téže kapitoly nenavazujících na sebe* se vyznačuje čísly citovaných veršů spojenými oddělovačem „tečka“ (.), např. 1 K 13,5.8.
- *Citace veršů jdoucích za sebou a veršů na ně nenavazujících* využívá kombinaci předešlých pravidel, např. L 20,5.9–15; J 4,1–3.6; 2 Tm 3,2–7.12–14.
- *Citace veršů různých kapitol téže knihy jdoucích spojitě za sebou* se vyznačuje číselnými lokacemi počátečního a koncového verše spojenými oddělovačem „pomlčka s oboustrannou mezerou“ (–), např. L 20,5 – 22,8.
- *Citace veršů nenavazujících na sebe* se vyznačuje číselnými lokacemi příslušných veršů spojených oddělovačem „středník s mezerou za (;)“, např. L 20,5; 22,8.
- *Výčty citací veršů různých knih* se propojují oddělovačem „středník s mezerou za“ (;), např. L 20,5; Mt 2,8.

4.4. Bibliografické odkazy

Při zpracování odborných textů je nutné průběžně uvádět *veškeré* použité zdroje, z nichž bylo čerpáno – nejen ty, které jsou přímo citovány v hlavním textu, ale i ty, které jsou parafrázovány, nebo ze kterých pisatel čerpá důležitá fakta a poznatky. Nerespektování tohoto pravidla (ať už úmyslně či neúmyslně) je považováno za plagiarismus.

Bibliografické odkazy v pracích odevzdaných na ATI se řídí normou ISO 690:2011. V teologické oblasti se obvykle *nepoužívá* tzv. harvardský styl (forma jméno-datum) typický pro práce v technických a přírodních vědách, ale *systém průběžných poznámek* pod čarou.

Při první citaci se uvádí plný bibliografický údaj, při druhé a další citaci postačují základní údaje ve formátu: PRIMÁRNÍ ZODPOVĚDNOST. *Název : podnázev*. Rozsah stran.

Následující pravidla a příklady jsou pouze ukázkové a nepokrývají všechny možné situace a případy. V případě pochybností o správné podobě vytvořené citace lze použít kvalitní webovou aplikaci <https://www.citace.com/>, která umožňuje po zadání potřebných údajů generovat náležité odkazy podle normy ISO 690:2011.

4.4.1. Tištěná monografie

Bibliografický odkaz tištěné monografie by měl obsahovat minimálně tyto základní údaje:

- **PRIMÁRNÍ ODPOVĚDNOST. Název : podnázev. Místo vydání : Nakladatelství, rok, rozsah stran.**

Příjmení autora se v Evropě podle platné normy graficky zvýrazňuje buď VELKÝMI PÍSMENY, nebo tzv. KAPITÁLKAMI. *Název monografie* se píše vždy kurzívou.

Ve specifických případech platí následující pravidla:

- Neznámý autor: údaj se vynechá, následuje název.
- Dva nebo tři autoři: uvést všechny oddělené středníkem.
- Více než 3 autoři: uvést jen prvního nebo první 2 či 3, další vynechat. V tom případě za poslední jméno připojit "et al." (et alii), český ekvivalent "aj." (a jiní).
- Někdy má smysl uvést i vydání (např.): 3. vyd.; nové rozšíř. vyd.; 2nd ed.; 2. durchges. Aufl.; Canadian edition.
- Neznámé místo vydání: uvést "b. m." (bez místa)
- Neznámý nakladatel: uvést "b. n." (bez nakladatele)
- Rok vydání: arabskými číslicemi (není-li znám, uvést „n. d.“ – nedatováno)
- Vydání přesahující jeden rok: shrnující data nebo první datum s pomlčkou. Např.: 1978-1982, 1982-
- Neznámý rok vydání: možno uvést datum udělení autorských práv (copyright) – např. "c1999", "vytištěno 1953" nebo rok odhadnout "cca 1946".
- Při odkazu na konkrétní stranu (např. u konkrétního citátu) se uvede nejprve zkratka „s.“ a po mezeře číslo citované strany (např. „s. 123“). V závěrečném přehledu literatury se už konkrétní strany neuvádí (nejde-li o odkaz na část monografie).
- U monografií, které jsou součástí významné ediční řady, ji je možno uvést v závěru odkazu.

Pro názornost uvádíme několik příkladů:

- POKORNÝ, Petr. *Vznik christologie : Předpoklady teologie Nového zákona*. Praha : Kalich, 1988, s. 23.

- ROBBINS, Vernon K. *Exploring the texture of texts : A guide to socio-rhetorical interpretation*. Valley Forge (Penns.) : Trinity Press International, 1996.
- KOLLMANNOVÁ, Ludmila; BUBENIKOVÁ, Libuše; KOPECKÁ, Alena. *Angličtina pro samouky*. 5. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1977.
- *The New Jerusalem Bible : Reader`s edition*. London : Longman & Todd, 1990.
- CLEMENTS, R. E. *Jeremiah*. Atlanta : John Knox Press, 1988, s. 23-38.
- BEST, Ernest. *A critical and exegetical commentary on Ephesians*. Edinburgh : T & T Clark, 1998. The International Critical Commentary on the Holy Scriptures of the Old and New Testaments.
- SOUŠEK, Zdeněk. *Knihy tajemství a moudrosti*. Praha : Vyšehrad, 1999. Díl III., Mimobiblické židovské spisy : pseudepigrafy.

– 4.4.2. Příspěvek v tištěné monografii (např. ve sborníku)

- Bibliografický odkaz příspěvku ve sborníku by měl obsahovat minimálně tyto základní údaje:
- **PRIMÁRNÍ ODPOVĚDNOST. Název. In (Zdrojový dokument) PRIMÁRNÍ ODPOVĚDNOST. Název. Místo vydání : Nakladatel, rok, rozsah stran.**
- Pro názornost uvádíme dva příklady:
- RUIZ-GONZÁLES, José-Maria. *Spiritualita pro dobu nejistoty*. In NĚMEC, Jiří (ed.). *Křesťanství dnes : eseje*. Praha : Horizont, 1969, s. 51-62.
- CREMER, Marion. *Gendiagnostik*. In KRAUS, W.; ALTNER, G.; SCHWARZ, M. *Bioethik und Menschenbild bei Juden und Christen : Bewährungsfeld Anthropologie*. Vluyn : Neukirchener, 1999, s. 85-93.

4.4.3. Článek z časopisu

Bibliografický odkaz článku z časopisu by měl obsahovat minimálně tyto základní údaje:

- **PRIMÁRNÍ ODPOVĚDNOST. Název. Název časopisu (=zdroje). Rok, ročník (=číslo svazku), číslo, rozsah stran.**

Název článku se uvádí běžným písmem, zatímco *kurzívou* se uvádí *název časopisu*. Na rozdíl od článku ve sborníku se nepoužívá „In“. Zkratky pokud možno uvádět v původním jazyce dokumentu (např. místo „roč.“ nebo „č.“ uvede u anglických zdrojů spíše „Vol.“, „No.“).

Pro názornost uvádíme dva příklady:

- BOBERT-STÜTZEL, Sabine. Trägt das Netz? Seelsorge unter den Bedingungen des Internet. *Pastoraltheologie*. 2000, Vol. 89, No. 6, s. 249-262.
- LARENTZAKIS, Grigorios. Trinitární pojetí církve. *Teologické texty*. 2000, roč. 11, č. 4, s. 143-146.

4.4.4. Elektronická monografie, databáze

Podoba bibliografického odkazu by měla obsahovat minimálně tyto základní údaje:

- **AUTOR. Název [Druh média]. Místo vydání : Vydavatel, datum vydání [Datum citování]. Dostupnost a přístup (URL adresa).**

Příklad odkazu na hlavní stránku specializované on-line knihovny:

- *Latin American Network Information Center : LANIC* [online]. Austin : Institute of Latin American Studies, University of Texas at Austin, c1992-2000 [cit. 2018-5-28]. Dostupný z WWW: <<http://lanic.utexas.edu/las.html>>.

Příklad odkazu na elektronickou publikaci, dokument:

- JEŘÁBEK, Michal. *Nanebevzetí Izajášovo* [online]. Praha : Ústav starého Předního východu FF UK, 1997 [cit. 2001-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://enlil.ff.cuni.cz/WWW/cz/scripta/monog/asclsa.pdf>>.

4.4.5. On-line články a jiné příspěvky

Podoba bibliografického odkazu článku či jiného příspěvku z on-line časopisu by měla obsahovat minimálně tyto základní údaje:

- **AUTOR. Název příspěvku. Název časopisu [Druh média]. Označení čísla [Datum citování]. Strany. Dostupnost a přístup (URL adresa).**

Příklad odkazu na článek z teologického časopisu *Biblica*, z digitálního archivu:

- LEVIEILS, X. Juifs et Grescs dans la communauté johannique. *Biblica* [online]. 2001, 82 [cit. 2001-5-15]. s. 51-78. Dostupný z WWW: <<http://www.bsw.org/?l=71821&a=Comm03.html>>.

4.5. Použitá literatura a prameny (bibliografie)

V závěru odborné práce je třeba vždy uvést souhrnný přehled použité literatury a pramenů, z nichž bylo čerpáno. Tato bibliografie musí obsahovat *všechny* citované materiály. Použitou literaturu doporučujeme rozdělit pro přehlednost do logických skupin, např. takto:

- Biblické texty a slovníky (hebrejské/řecké biblické texty, české/slovenské biblické překlady, hebrejské/řecké slovníky)
- Monografie (konkrétní knihy jednotlivých autorů)
- Články v časopisech nebo sbornících
- On-line zdroje

Jednotlivé bibliografické údaje řadíme v rámci skupin abecedně (podle příjmení autora).

4.6. Přílohy

Přílohy jsou všechny rozsáhlejší materiály (nehodící se do poznámek pod čarou), které dokumentují a doplňují vlastní práci (statistiky, mapy, rozsáhlé tabulky, dokumenty, atd.).

Přílohy (včetně jejich číslovaného seznamu) vkládáme *na úplný konec práce* a v textu odkazujeme na patřičné číslo přílohy.

5. GRAFICKÁ PODOBA PRÁCE (SAZBA)

5.1. Stránka

Velikost: Text odborných akademických prací se standardně píše na stránky formátu A4, orientované na výšku. V papírové podobě se text tiskne jednostranně.

Okraje: Natavené okraje jsou standardní, tj. 2,5 cm. V případě, že jde o práci, která bude po vytištění svázána, je třeba levý (vnitřní) okraj kvůli vazbě nastavit na 3,5 cm.

Stránkování: Stránkování se uvádí v zápatí, na všech stranách textu včetně příloh. V případě bakalářské práce se nestránkuje titulní list, prohlášení a poděkování, a tyto strany se ani nezapočítávají do celkového předepsaného počtu stran (do něj se nezapočítává ani obsah).

5.2. Písmo

Velikost písma: Doporučená velikost písma je 11-12b pro základní text, a 9-11b pro poznámkový aparát. Zvolenou velikost písma je třeba důsledně dodržet v celé práci, s možnou výjimkou u nadpisů či zvýrazněných citacích, které tvoří samostatný odsazený odstavec.

Fonty: Pro základní text delších dokumentů se obvykle používají tzv. patková (serifová) písma (např. *Times New Roman*), pro nadpisy, číslování stran či čísla poznámek pak lze využít písma „bezpatková“ (např. *Arial*). V odborných textech z teologie je často nutné pracovat s řeckými a hebrejskými texty, které se nezapisují latinkou. Jelikož pro tyto jazyky existuje množství fontů, které se liší kódováním, doporučuje se využívat běžné fonty s jednotným kódováním *Unicode*. Hebrejské a řecké texty lze v tomto kódování kopírovat z webů, z programu LOGOS, ale také exportovat z programu BIBLEWORKS (od verze 7).

Kvůli správnému zobrazení a zachování všech použitých fontů je třeba k tisku i k odevzdání elektronické podoby práce nejprve dokument exportovat do formátu PDF.

5.3. Odstavce a řádkování

Zarovnání: Pro úpravu akademických písemných prací se doporučuje pro lepší přehlednost a čtivost zarovnání „do bloku“, kdy je rovný levý i pravý okraj. Jsou-li mezery mezi slovy na řádku příliš široké, je možné nastavit v textovém editoru automatické rozdělování slov.

Řádkování: Doporučené řádkování odstavců je 1,5.

Odsazení: Pro grafické naznačení odstavce se používá meziřádková mezera za předchozím odstavcem (obvykle nastavená na 6b). Odsazení prvního řádku odstavce o několik znaků se v takovém případě nepoužívá.

Zalamování řádku: Z typografického hlediska je dobré dodržovat zásadu, že by na koncích řádků neměly zůstat „osamělé“ jednopísmenné předložky (k, s, v, z, a, u) či zkratky spojené významově s dalším výrazem (tj., tzv., tzn). V textovém editoru proto tam, kde nemá dojít k zalomení řádku, vkládáme místo běžné mezislovní mezery tzv. „mezeru pevnou“. Napíšeme ji současným stiskem tří kláves: Ctrl, Shift a mezerník.

Schváleno Správní radou ATI: 30. 10. 2023

Revize dokumentu proběhne nejpozději ke dni: 31. 12. 2025